

odredbama statuta — kao prvi potpredsjednik ACV-a službu generalnog predsjednika Općeg Cecilijanskog udruženja. Time je polak svoje službe kao zemaljski predsjednik za Švicarsku dobio još taj ogromni posao i odgovornost. Uspostavio je prvi kontakte sa dijecezanskim zastupnicima za crkvenu glazbu u SR Njemačkoj, Austriji i Južnom Tirolu. Od godine 1971. dr. Saladin je kao delegat Švicarske i član užeg odbora Međunarodnog udruženja za crkvenu glazbu (CIMS-a). To je najviša organizacija stručnjaka za crkvenu glazbu iz svih nacija sa svojim sjedištem u Rimu. Društvo je papa Pavao VI kanonski utemeljio pismom »Nobile Subsidiium Liturgiae« god. 1963. Kao član CIMS-a sudjelovao je i na Simpozijima u Salzburgu.

Možemo samo naslućivati koliko posla, koliko žrtve i hrabrosti za službu stoji iza tih brojki i podataka.

Institut za crkvenu glazbu i Uredništvo »Sv. Cecilje« čestita slavljeniku 65. rođendan i želi da još dugo zauzeto radi na polju crkvene glazbe. Uz čestitku Institut izražava duboku zahvalnost dr. Saladinu za poziv naših glazbenika na međunarodne kongrese crkvene glazbe.

Poljski skladatelj Edward Bury skladao je u čast 10. obljetnice Enciklike pape Ivana XXIII. »Pacem in terris« istoimenu simfoniju.

PITAJTE — ODGOVARAMO

PITANJE: 1. »Nalazim se na župi gdje se veoma često pjevaju mise za mrtve. Nakon obnovljene liturgije vidim da ima razlike u načinu pjevanja ulazne i prikazne pjesme. Molim Vas da mi razjasnite da li se u ulaznoj pjesmi ponavlja »pokoj vječni«, a što se tiče prikazne, da li se pjeva cijela kako već piše ili se samo pjeva od »prinosimo ti...«? U »Jaganjče Božji« da li »smiluj nam se« ili »podaj im pokoj«? Da li ima koja razlika između pjevane i recitirane mise? Da li se više uopće pjeva sekvencija i odrješenje na koncu sv. mise? Kad je obična svetačka misa da li ima prikazne pjesme?« (s. D.)

2. »U novom obrascu mise za pokojne nema Prikazanja. Da li je ono slučajno ispušteno ili ga uopće nema? Ako ga više nema, može li se na njegovom mjestu nešto drugo pjevati i što? Ako se ne može ništa pjevati, može li se tiho preludirati ili treba uopće šutjeti do Predslovlja?»

Da li se kod novog obrasca rekvijema postavlja usred crkve katafalk i da li se poslije mise za pokojne pjeva Odrješenje (Izbavi me), a svećenik zatim kod katafalka moli molitvu za pokojnika kao što je to bilo prije obnove? Ako se katafalk ne postavlja, da li se ipak pjeva Odrješenje, a svećenik stoji kod oltara ili to otpada?« (A. N. — Novi Sad)

ODGOVOR: Budući da su oba pitanja slična, odgovaramo na njih zajedničkim odgovorom. U ulaznoj pjesmi možete ponoviti »pokoj vječni«, ali ne morate

Umjesto prikazne pjesme možete pjevati u bilo kojoj misi drugu prikladnu popijevku. Bolje je pjevati nego šutjeti. Razlike u tekstu između pjevane u recitirane mise nema. Sekvenciju možete pjevati, ali ne morate (obavezna je samo na Duhove i Uskrs). Također i odrješenje iza mise za pokojne možete pjevati, ali ne morate. To ovisi o dogovoru s misnikom. Katafalka nema. Tekstovi mise koje treba recitirati ili pjevati otisnuti su u posebnim liturgijskim knjigama koje posjeduje svaka župna crkva. I na kraju citiram dio iz t. 313 Obnovljenog Obreda Mise od 6. travnja 1969.: »Budući da se pruža mnogovrsno ovlaštenje za izbor raznih dijelova mise, potrebno je da prije obreda đakon, čitači, psalmista, pjevač, tumač, zbor, svaki svoj dio, točno zna, koji će tekst uzeti, što na nj spada, te da se ništa ne čini bez pripreme. Skladni, naime, raspored i izvođenje obreda mnogo pridonose duševnom raspoloženju vjernika da sudjeluju kod euharistije.«

PITANJE: »Često sam čuo da intonacija, naročito u procesu nastave glazbenog odgoja, mora biti prirodna, neusiljena radnja, bazirana na normalnoj fiziologiji čovjeka. Molim Vas odgovorite mi koje su to fiziološke komponente intonacije?«

(student M.)

ODGOVOR: Intonacija, u širem smislu, jest izvođenje tonova. U vokalnoj intonaciji tvorimo tonove

grlom, a u instrumentalnoj glazbalima. Riječ intonacija dolazi od talijanske riječi »intonazione« što znači uvod u crkvenu skladbu (npr. u Credo ili u Gloriju). Intonacija je složeni pojam pod kojim podrazumijevamo nekoliko djelatnosti u nastavi glazbe:

1. razvijanje osjećaja za tonske utiske (tj. karakter, slušni dojam pojedinih tonova ljestvice),
2. učvršćenje predodžaba o odnosima tonova u tonalitetu (funkcije),
3. razvijanje tonalnog osjećaja izvjesne skupine tonova (ili ljestvice). Na pr. dur, mol, modusi itd.,
4. povezivanje zvukovnih predodžbi s notnim znacima i reproduciranje (pjevanje) prema notnim znacima.

Dakle, općenito bismo mogli reći da pod vokalnom intonacijom podrazumijevamo kulturu sluha i grla tj. razvijanje sluha i grla u muzikalnom smjeru. Jasno je da intonaciju u nastavi ne možemo provoditi odijeljeno od ritma i najosnovnije teorije glazbe. To je čvrsto povezano uz kulturu glasa, odnosno tehniku pjevanja, jer bez poznavanja tih disciplina glazbe nema čvrstog, sigurnog intoniranja. Jednom rječju, intonacija je vrlo složen pojam koji uključuje aktivnost gotovo čitavog organizma čovjeka od centralnog do perifernog živčanog sistema, očiju, ušiju, govornih organa s plućima i dijafragmom sve do ekstremiteta (taktiranje, fonomimika, ritmički pokreti).

Tri su bitne komponente koje moraju sudjelovati u procesu intonacije:

1. auditivna (slušna predodžba tona i kontrola dojma),
 2. motorna (formiranje napetosti i titranja glasilnica u grlu),
 3. vizuelna (notna slika ili znak, fonomimika itd.).
- Slika note, zamijećena očima (vizuelna komponenta) ili odgovarajući pokret ruke (fonomimika) treba izazvati slušnu predodžbu tona (auditivna komponenta) koji grlo proizvodi (motorna komponenta) i uho kontrolira (auditivna komponenta) prema zapamćenom slušnom dojmu tona u posebnim centrima za pamćenje (memoriju) u mozgu.

Kod čovjeka u mozgu postoji mnoštvo raznih centara koji upravljaju i kontroliraju rad organa. Za proces intonacije najvažniji je usklađeni rad centra za pamćenje s centrom za sluh, motornim centrom (za pokretanje) i s centrom za vid. Ako učenici istovremeno čuju ton i gledaju znak za taj ton (note, modulatori), podražaji iz oka i uha prenose se preko osjetnih živaca u vidni i slušni centar mozga gdje u svijesti nastaje opažaj tona. Oni pokušavaju odmah proizvesti ton vlastitim glasilnicama. Ako glasilnice u grlu ne proizvedu ton iste visine, nego nešto niži ili viši (koji preko uha dolazi u svijesti), osjećamo nesklad između tona koji čujemo i onoga koji proizvodimo, pjevamo, te pokušavamo uskladiti rad glasilnica sve do podudaranja obaju tonova. Prema tome jasno je da će učenici zadane tonove vježbe ili skladbe pjevati s osjetnim zakašnjenjem. No, postoji i bolji, pedagoški ispravniji i muzikalniji način uvježbavanja kod kojeg postoji u svijesti, u centru za memoriju, registrirana predodžba tona

(slušni dojam, funkcija, boja itd.) koji želimo reproducirati, proizvesti ali koji smo prije čuli i zapamtili. Opet pokušavamo uskladiti pjevani ton s onom predodžbom koja već postoji u centru za pamćenje. Ovaj drugi način je bolji, jer se njime razvija svijesno glazbeno pamćenje, a pjevanje je izražajnije, sigurnije i ritamski točnije, premda se, nažalost, prvi način, kod kojega se istovremeno sluša izvođenje tonova i reproducira, više upotrebljava naročito pri uvježbavanju zbornog pjevanja.

Motorni centar, uz ostale funkcije, upravlja radom glasilnica, radom mišića koji sudjeluju pri disanju i govoru, pokretanjem ruku kod fonomimikih znakova, taktiranja itd. Mozak zapravo sadrži mnoštvo centara koji sudjeluju kod intonacije. Ovdje smo prikazali samo najnužnije. Uz ove elementarne centre postoje i posebni funkcionalni motorni centri za pokretanje jezika (izgovor), posebni za usta, ždrijelo, grkljan (fonacija), za dijafragmu (disanje), posebni psihovizuelni centri uz elementarni optički (vidni) centar, tako i posebni psihoakustički centar uz elementarni akustički (slušni) centar, zatim posebni asocijacioni centri u čeonjoj regiji mozga, koordinacioni centri (za usklađivanje) itd. Prema tome, intonacija je vrlo složena radnja koja zahtijeva puno svakodnevnog vježbanja i strpljivosti.

Često ponavljanje, slušanje i proizvođenje tonova u kojem sudjeluju kao glavni auditivni, vizuelni i motorno-govorni centar, dovodi do povezivanja tih centara asocijacionim vezama i s posebnim centrom za pamćenje. Zvuk uzrokuje predodžbu motne slike i obratno, slika note izaziva predodžbu tona. Prema tome učenici ili pjevači treba da najprije čuju što će zapjevati. Predodžba tona mora biti jasna (tj. kako ton zvuči), a tek tada dolazi nalog za proizvodnju tog tona. Slušna i vidna predodžba djelovat će asocijacionim vezama na motorni centar i preko njega na grlo da proizvede odgovarajući ton. Centar za pamćenje kontrolira pravilnost tona. Prema tome potrebno je vježbom stvoriti što više asocijacionih veza između vidnog, slušnog i motorno-govornog centra u mozgu, kao i veze ovih centara s centrom za memoriju, tj. točno određenim postupcima omogućiti:

1. doživljavanje i usvajanje tonova
2. razvijanje osjećaja za odnose među tonovima ljestvice
3. povezati predodžbe tonova i odnose među njima s notnim znacima.

Dakle, prvo čuti i usvojiti, zapamtiti, asimilirati, a tek tada reproducirati. Da bismo to postigli, veći dio sata nastave glazbenog odgoja trebao bi biti ispunjen slušanjem i opažanjem, bilo da drugi muziciraju, bilo učenici sami. Konačna svrha rada na intonaciji trebala bi biti: samostalno pjevanje iz normalnih nota, bez pomoći instrumenta, prema vlastitim zvukovnim predodžbama. Da to postignemo, pažnja učenika treba biti u početku usmjerena samo na jedan predmet, jer ako sve osjetne centre mozga usmjerimo na jednu stvar uspjeh je siguran.

T.